

KWESTIONARIUSZ

I. RELACJA

Data nagrania relacji (dzień, miesiąc, rok): **10.08.2013/11.08.2013/14.09.2013**

Miejsce nagrania relacji: **Koszęcin**

Czas trwania relacji: **06 h 57 min**

Osoba nagrywająca (imię i nazwisko): **Grzegorz Kaczorowski**

Forma zapisu relacji: **audio**

Język relacji: **polski**

Daty skrajne treści relacji: **1914-2013**

II. DANE OSOBOWE OSOBY NAGRYWANEJ

Nazwisko lub pseudonim^{*}: **Myrcik**

Nazwisko panięńskie: **nie dotyczy** Imię (imiona): **Jan**

Inne nazwiska (przybrane lub pseudonimy): **brak**

Data urodzenia (dzień, miesiąc, rok): **15.11.1931**

Miejsce i kraj urodzenia: **Koszęcin, Polska**

Płeć: **mężczyzna**

Wyznanie^{**}: **rzymskokatolickie**

Narodowość: **polska**

Wykształcenie: **wyższe**

Zawód: **instruktor kulturalno-oświatowy**

III. NOTKA BIOGRAFICZNA

Jan Myrcik. Urodzony 15 listopada 1931 w Lublińcu, jako jedno z trojga dzieci Franciszka i Elzy z d. Drescher. Rodzice pochodzili ze śląskich rodzin. Ojciec prowadził zakład szewski, matka zajmowała się prowadzeniem domu.

W 1938 roku Jan Myrcik rozpoczął edukację w szkole powszechnej w Koszęcinie. W czasie okupacji niemieckiej był uczniem niemieckiej szkoły powszechnej. W latach 1945-1946 kontynuował naukę w polskiej szkole podstawowej na nowo ucząc się języka polskiego. Po jej ukończeniu nie został przyjęty do szkół średnich w Lublińcu i Kaletach ze względu na niedostateczną znajomość języka polskiego. Do 1948 roku uczył się w Publicznej Średniej Szkole Zawodowej w Lublińcu. W latach 1948-1949 jako członek II Warszawskiej Brygady Służby Polsce przez pół roku odbudowywał Warszawę. W latach 1952-1954 odbył służbę wojskową w jednostce na Bukówce koło Kielc.

Po powrocie na Śląsk został zatrudniony w Powiatowej Wielobranżowej Spółdzielni Pracy Usług Rzemieślniczych w Lublińcu, gdzie pełnił funkcję kierownika produkcji usług.

---

* przybrany na czas wywiadu

** pytanie nieobowiązkowe

Następnie pracował w Spółdzielczym Domu Kultury „Halka” w Lublińcu jako konferansjer i instruktor teatralny. Jednocześnie ukończył w trybie zaocznym technikum ekonomiczne w Katowicach. Po szkole średniej podjął naukę w Studium Kultury i Oświaty w Katowicach. W tym czasie został zatrudniony jako instruktor powiatowym ds. kultury w Powiatowej Radzie Narodowej w Lublińcu. Studia wyższe zdobył Wydziale Pedagogiki Pracy Kulturalno-Oświatowej w Cieszynie. Od 1974 roku pracował w Gminnym Domu Kultury (późniejszy Gminnym Ośrodku Kultury) w Koszęcinie będąc przez wiele lat jego dyrektorem.

Jest autorem wielu inicjatyw kulturalnych i historycznych na terenie gminy Koszęcin, autorem prac o charakterze popularno-naukowym na temat historii regionu. W swoim domu utworzył Muzeum Ziemi Koszęcińskiej oraz pomnik „Epitafium dla poległych”.

Mieszka w Koszęcinie.

IV. CZĘŚĆ DOKUMENTACYJNA

Kontakt do Jana Myrcika otrzymałem od Edwarda Maniury, burmistrza Lublińca. Nagranie odbyło się podczas trzech spotkań, które miały miejsce w domu nagrywanego. Realizację nagrania czasem przerywała żona nagrywanego, coś dopowiadając lub przynosząc różne dokumenty. Atmosfera spotkań była bardzo dobra.

Jan Myrcik opowiadał w sposób bardzo interesujący i obrazowy. Jego opowieść była chronologiczna i uporządkowana. Na zadawane pytania odpowiadał rzeczowo.

V. SZCZEGÓŁOWY OPIS RELACJI

Pytania:

Dzieje rodziny Myrcik i Drescher (śląskość obu rodzin, opowieść o propolskiej babci Drescher i dziadku Myrciku); **001 ok. 1 min**

Śląskie losy na przykładzie członków rodzin Drescher i Myrcik (rodzeństwo matki, oblat, Antoni Drescher i bracia służyący w obu armiach oraz historia wujka Jana Irka i jego synów); **001 ok. 7 min**

Kontakty z obu babciami w dzieciństwie i opowieść o rodzicach (mądrość rodziców, rodzeństwo, śląski stan średni, sposób zwracania się do osób starszych); **001 ok. 11 min**

Dzieciństwo w Koszęcinie (Ślązacy i Poloki, pielgrzymki Ślżzaków, ochronka); **001 ok. 18 min**

Nauka w przedwojennej szkole podstawowej w Koszęcinie (nauczyciele, pierwszy elementarz i czytanka o Koszęcinie, spotkanie z księciem Hohenlohe, harcerstwo); **001 ok. 22 min**

Cechy Ślżzaków (śpiewanie rodziców, religijność i apolityczność Ślżzaków, międzywojenna polonizacja Ślżzaków); **001 ok. 27 min**

Wybuch wojny w Koszęcinie (wkroczenie Niemców, początek nauki w niemieckiej szkole powszechnej, zakaz używania polskiego języka, dyskryminacja Ślżzaków w międzywojniu); **001 ok. 31 min**

Okupacja niemiecka w Koszęcinie (przyjazd Berlińczyków poszkodowanych przez bombardowania i nauka języka niemieckiego, wyjazdy na „landówę”, służba ministrancka,

księży w parafii koszęcińskiej, pełnienie funkcji kościelnego i wezwanie na zbiórkę Hitler Jugend, pogrzeby ofiar wojny w Koszęcinie, spotkanie z księciem Hohenlohe); **001 ok. 37 min**

Wkroczenie wojsk sowieckich do Koszęcina 19 stycznia 1945; **001 ok. 50 min**

Refleksje na temat tożsamości Ślązaków w perspektywie II wojny światowej; **001 ok. 57 min**

Podpisywanie niemieckich list narodowościowych w Koszęcinie i refleksja na temat patriotyzmu; **002 ok. 1 min**

Opowieść o rodzinnych wspomnieniach mieszkańców Koszęcina (opowieść o wspomnieniach niemieckiego jezuita i wujków na temat walk o Monte Cassino); **002 ok. 5 min**

Nauka w polskiej szkole podstawowej w Koszęcinie w 1945 roku (nauka języka polskiego z książeczek do nabożeństwa); **002 ok. 8 min**

Pragnienie nauki w gimnazjum w Lublińcu i Kaletach oraz refleksja na temat konieczności współczesnego rozliczenia się z historią (opowieść o pomniku „Epitafium dla poległych” w Koszęcinie, opowieść o powojennej polonii we Francji, starania Ślązaków służących w wojsku niemieckim o uzyskanie niemieckiego obywatelstwa); **002 ok. 12 min**

Refleksja na temat wojen i historii Śląska (opowieść o uczestnikach III powstania śląskiego, opinie na temat powstania warszawskiego, historia Górnego Śląska, pomoc studentom w pisaniu prac magisterskich, pomysł nauczania języka śląskiego); **002 ok. 23 min**

Geneza tłumaczenia książki „Biała róża” Inge Scholl; **002 ok. 31 min**

Dom rodzinny u babci Anny Drescher (budowa domu przez ojca 1935 roku, opis domu); **003 ok. 1 min**

Zakład szewski ojca w Koszęcinie (nauka fachu u ewangelika w Lublińcu, praca dla księcia Hohenlohe, żydowski pracownik Wacek Enslowitz w czasie okupacji niemieckiej i powojenna rehabilitacja „dwójkarzy”, opowieść o Franzu Wierzchorku służącym w SS); **003 ok. 3 min**

Refleksja na temat ochotniczego zgłaszania się do wojska na podstawie opowieści kilku mieszkańców Koszęcina (opowieść o Opiełce, refleksja na temat ochotniczego zgłaszania się do wojska Hallera, udział w powstaniu śląskim, opowieść Bernarda Irka o ochotniczym zgłoszeniu się do wojska Andersa); **003 ok. 10 min**

Wywózka Ślązaków z Koszęcina i przyjazd repatriantów z Kresów do Koszęcina w latach 1945-1946; **003 ok. 16 min**

Opowieść o Dniu Wojska Polskiego i kombatancie 1 Armii Wojska Polskiego w Koszęcinie w czasach PRL (kontynuacja refleksji na temat ochotniczego zgłaszania się do wojska); **003 ok. 18 min**

Opowieść o wychowaniu dzieci i młodzieży w hitleryzmie (skuteczna nauka języka niemieckiego); **003 ok. 22 min**

Zakład szewski ojca w Koszęcinie po wojnie (domiary i wchłonięcie do spółdzielni pracy); **003 ok. 26 min**

Praca w Spółdzielczym Domu Kultury w Lublińcu i nauka w studium kultury i oświaty w Warszawie i Katowicach; **003 ok. 29 min**

Studia na wydziale Pedagogiki Pracy Kulturalno-Oświatowej Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie (charakterystyka studentów, lektorat języka niemieckiego); **003 ok. 31 min**

Opowieść o audycji radiowej w Katowicach i refleksja na temat braku woli kształcenia się wśród Ślązaków; **003 ok. 34 min**

Koszęcin w okresie międzywojennym (cechy charakteru Ślązaków, organizacja kupców i rzemieślników w Koszęcinie, powstawanie szkół pruskich w końcu XIX wieku, status rzemieślników na tle innych warstw społecznych w Koszęcinie, relacje między pracownikami dworu a innymi mieszkańcami, brak wykształcenia średniego i wyższego); **003 ok. 38 min**

Powojenne wyjazdy koszęcinian do Niemiec i tęsknota za małą ojczyzną (znaczenie słowa heimat); **003 ok. 49 min**

Organizowanie „Biesiad na zamku koszęcińskim” w Koszęcinie; **003 ok. 54 min**

Kwestie narodowościowe w Koszęcinie w XX wieku (specyfika Ślązaków i przedwojenna mniejszość niemiecka, szkoła mniejszości niemieckiej w Koszęcinie, germanizacja Śląska i książę Hohenlohe, mniejszość niemiecka na Śląsku w latach 80., plebiscyt w 1922 roku w powiecie lublinieckim i granica polsko-niemiecka); **004 ok. 1 min**

Opowieść o wujku Bernardzie Irku i pani Burzyńskiej oraz dyskryminacja Ślązaków w Polsce międzywojennej; **004 ok. 16 min**

Życie religijne w Koszęcinie w międzywojniu (ewangelicy, rodziny żydowskie); **004 ok. 22 min**

Pogranicze polsko-niemieckie w międzywojniu (wożenie drewna do niemieckiego Tworogu, szmugiel, ucieczka za pracą lub przed wojskiem); **004 ok. 25 min**

Germanizacja w Koszęcinie w czasie II wojny światowej; **004 ok. 31 min**

Opowieść o robotnikach przymusowych z poza Śląska w Koszęcinie w czasie okupacji niemieckiej; **004 ok. 36 min**

Germanizacja śląskich dzieci w Koszęcinie w czasie II wojny światowej; **004 ok. 39 min**

Polski ruch oporu w powiecie lublinieckim w czasie okupacji niemieckiej i refleksja na temat specyfiki Śląska; **004 ok. 42 min**

Przyznawanie niemieckich grup narodowościowych w Koszęcinie (przypadki nieprzyznawania Volkslisty, komisja przyznająca grupy narodowości niemieckiej, powoływanie do wojska niemieckiego, racje niemieckie, palenie niemieckich dokumentów

przez Ślęzaków w 1945 roku); **005 ok. 1 min**

Warunki bytowe w Koszęcinie w czasie wojny i po wojnie; **005 ok. 10 min**

Przynależność do Deutsche Jugend w Koszęcinie w czasie okupacji niemieckiej (polskie i niemieckie piosenki wojskowe, warta honorowa Hitler Jugend na pogrzebach poległych i ks. Murza, żałoba w Koszęcinie z powodu poległych na froncie, obowiązkowa służba w Arbeitsdienst); **005 ok. 14 min**

Wpływ wojny na dalsze życie (bezsensowne żniwo śmierci, powojenny czas pokoju, odpowiedzialność ludzi władzy za wojny); **005 ok. 29 min**

Służba w II Warszawskiej Brygadzie Służbie Polsce w latach 1948-1949 (odbudowa Warszawy, praca ponad normę, praca w świetlicy i radiowęźle); **006 ok. 1 min**

Opowieść o koledze, Jerzym Pietrusze (działalność w harcerstwie w Koszęcinie, uwięzienie kolegi za działalność w harcerstwie, wizyta w więzieniu w Jaworznie w mundurze SP, dwie matury i działalność koła esperantystów w Koszęcinie, kariera naukowa, talent literacki); **006 ok. 9 min**

Represje stalinowskie wobec harcerstwa w Koszęcinie w 1949 roku; **006 ok. 17 min**

Dzień powszedni w Służbie Polsce w Warszawie (prasówki, higiena osobista, organizacja pracy, zajęcia świetlicowe, artykuł w lokalnej prasie na temat SP, porównanie SP z Arbeitsdienst); **006 ok. 19 min**

Próba założenia Służby Polsce w Koszęcinie i entuzjazm pracy przy odbudowie Warszawy; **006 ok. 29 min**

Działalność w powojennym harcerstwie w Koszęcinie; **006 ok. 34 min**

Działalność w Sodalicii Mariańskiej w Koszęcinie od 1948 roku; **006 ok. 44 min**

Opowieść o kuzynie, Henryku Irku; **006 ok. 48 min**

Działalność w Sodalicii Mariańskiej w Koszęcinie od 1948 roku – ciąg dalszy (opowieść o dyplomie Kongregacji Mariańskiej); **007 ok. 1 min**

Pisanie wierszy w Koszęcinie w latach 50. (deklamacja wiersza do przyszłej żonie); **007 ok. 6 min**

Powołanie do Ludowego Wojska Polskiego (pierwsza odwołana mobilizacja w 1951 roku, powołanie do Tarnowskich Gór i pierwsze godziny służby na Bukówce koło Kielc); **007 ok. 10 min**

Służba wojskowa w jednostce na Bukówce koło Kielc (szkoła podoficerska, Boże Narodzenie w LWP, służba w świetlicy, wizyta gen. Strażewskiego, awans na kaprała, przydział do jednostki skadrowanej, wulgaryzmy); **007 ok. 16 min**

Służba wojskowa w pododdziale majora Wrzaska (mianowanie na funkcję pisarza, przyjazd

PROJEKT: „Dorastanie w powiecie lublinieckim”

SYGNATURA: DwPL_006

Imię i nazwisko lub pseudonim osoby nagrywanej: **Jan Myrcik**

„Krzyżaków” do jednostki, awans do podchorążego rezerwy, kontakt z oficerem dochodzeniowym, wyjazd do Wrocławia, spóźnienie do jednostki i utrata awansu); **007 ok. 28 min**

Stosunek do służby wojskowej (podsumowanie dwóch lat służby); **007 ok. 40 min**

Powojenna edukacja i praca (nauka w Publicznej Średniej Szkole Zawodowej w Lublińcu, praca w Powiatowej Wielobranżowej Spółdzielni Pracy Usług Rzemieślniczych, Dom Kultury „Halka” w Lublińcu i zaoczne technikum ekonomiczne w Katowicach, nauka na Studium Kultury i Oświaty w Katowicach, pragnienie awansu społecznego i zdobycia wykształcenia) **008 ok. 1 min**

Studia na Wydziale Pedagogiki Pracy Kulturalno-Oświatowej w Cieszynie (wzorowy student, opowieść o „Kapitale” Marksa); **008 ok. 8 min**

Praca w Gminnym Domu Kultury w Koszęcinie od 1974 roku (przekształcenie w Gminnym Ośrodku Kultury, powołanie do Rady Kultury przy Ministrze Kultury i Sztuki i zagraniczne delegacje, pragnienie zdobycia doktoratu, działalność pisarska, organizowanie „Biesiad na Zamku Koszęcińskim”); **008 ok. 20 min**

Praca inspektora kultury w Lublińcu i dyrektora domu kultury w Koszęcinie (bezpartyjność, zaangażowanie w kulturę od Sodalicii Mariańskiej i harcerstwa, zmiany w domu kultury, pracoholizm); **008 ok. 28 min**

Refleksje na temat spełnionego życia; **008 ok. 38 min**

Powojenne obozy dla Górnoszlązaków (świadomość istnienia obozów koncentracyjnych w czasie wojny, niemieckie i polskie służby wywiadowcze, wyjazd Niemców przed przyjsciu frontu w 1945 roku, wyrzucenie Górnoszlązaków z powiatu lublinieckiego po wojnie, obóz w Mysłowicach, współczesna zmiana pojęcia patriotyzm); **009 ok. 1 min**

Szkoła Aktywu Młodzieżowego OMTUR (Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego) i ZMP (Związek Młodzieży Polskiej) na Zamku Koszęcińskim; **009 ok. 17 min**

Obecność Państwowego Ludowego Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęcinie od 1953 roku (opowieść o Stanisławie Hadynie i członkach zespołu, współczesna sytuacja zespołu); **009 ok. 26 min**

VI. WYBRANE FRAGMENTY RELACJI

Dzieciństwo w Koszęcinie, pierwszy polski elementarz i czytanka o Koszęcinie w szkole podstawowej, lata 30.; **001, 23:50-26:04**

Dzieciństwo w Koszęcinie, Ślązacy i Poloki, lata 30.; **001, 19:00-20:33**

Dzieciństwo w Koszęcinie, nauka ojca o śląskim stanie średnim, lata 30; **001, 15:57-17:19**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, wkroczenie Niemców i początek nauki w niemieckiej szkole powszechnej, 1939; **001, 31:52-35:39**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, nauka w niemieckiej szkole powszechnej, 1939-1944; **001, 35:40-36:26**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, skuteczna nauka języka niemieckiego 1939-1945; **003, 24:53-26:00**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, germanizacja w szkole niemieckiej, 1939-1945; **004, 39:55-41:43**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, pełnienie funkcji kościelnego w parafii, lata 40.; **001, 44:32-46:58**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, przynależność do Deutsche Jugend, lata 40.; **005, 14:25-18:14**

Koszęcin w czasie okupacji niemieckiej, symboliczne pogrzeb ofiar wojny, lata 40.; **001, 47:15-48:00**

Wkroczenie wojsk sowieckich do Koszęcina, 19 stycznia 1945; **001, 50:32-56:58**

Nauka w polskiej szkole podstawowej w Koszęcinie, nauka języka polskiego i przedmiotów związanych z polskością, 1945 rok; **002, 09:27-11:20**

Działalność Szkoły Aktywu Młodzieżowego OMTUR (Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego) i ZMP (Związek Młodzieży Polskiej) na Zamku Koszęcińskim, lata 40.; **009, 19:01-21:10**

Służba w II Warszawskiej Brygadzie „Służby Polsce”, przyjazd do Warszawy i praca, lata 1948-1949; **006, 00:50-04:00, 04:25-09:25**

Służba w II Warszawskiej Brygadzie „Służby Polsce”, dzień powszedni w Służbie Polsce, 1948-1949; **006, 19:06-23:08**

Służba w II Warszawskiej Brygadzie „Służby Polsce”, entuzjazm pracy przy odbudowie Warszawy; **006, 32:00-32:40 oraz 006, 32:58-34:29**

Ludowe Wojsko Polskie, Boże Narodzenie w jednostce na Bukówce koło Kielc, 1952; **007, 18:04-20:39**

Ludowe Wojsko Polskie, służba na świetlicy w jednostce na Bukówce koło Kielc, lata 1953-1954; **007, 20:40-23:20**

Ludowe Wojsko Polskie, przyjazd „Krzyżaków” do jednostki na Bukówce koło Kielc, 1953-1954; **007 ok. 28 min 29:19-35:47**

Deklamacja wiersza dla żony, lata 50.; **007, 06:47-09:39**

VII. SŁOWA-KLUCZE

HASŁO	KRAJ/REGION	MIEJSCOWOŚĆ	DATA OD:	DATA DO:
Armia Czerwona	Polska	Koszęcin	1945	1945
Armia Andersa			1944	1945
Deportacja	Polska	Koszęcin	1945	1945
Emigracja	Niemcy, Francja		Lata 50.	2013
Germanizacja	Polska	Koszęcin	1939	1945
Grupa etniczna – Ślązacy	Polska	Koszęcin	Lata 30.	2013
Harcerstwo	Polska	Koszęcin	1945	1948
Kampania wrześniowa	Polska	Koszęcin	1939	1939
Kościół – instytucja	Polska	Koszęcin	Lata 30.	2013
Okupacja niemiecka	Polska	Koszęcin	1939	1945
Organizacja młodzieżowa – OMTUR [Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego] i ZMP	Polska	Koszęcin	Lata 40.	Lata 40.
Organizacja młodzieżowa – Służba Polsce	Polska	Warszawa, Koszęcin	1948	1949
Powstanie śląskie	Polska	Koszęcin i okolice	1921	1921
Propaganda	Polska	Warszawa, Kielce, Koszęcin	Lata 40.	Lata 50.
Mniejszości narodowe	Polska	Koszęcin	Lata 30.	1939
Szkolnictwo i edukacja	Polska	Koszęcin, Lubliniec, Bytom, Katowice, Cieszyn	Lata 30.	Lata 70.
Wehrmacht	Polska	Koszęcin	1939	1945
Więźniowie polityczni	Polska	Koszęcin	1949	Lata 50.
II wojna światowa	Polska	Koszęcin	1939	1945
Wojsko – Ludowe Wojsko Polskie	Polska	Kielce	1952	1954
Życie codzienne	Polska	Koszęcin	Lata 30.	2013
Życie kulturalne	Polska	Koszęcin, Lubliniec	Lata 40.	2013
Życie zawodowe	Polska	Lubliniec, Koszęcin	Lata 50.	Lata 90.

VIII. ZAŁĄCZNIKI